

WWW.LODZ.TRAVEL

WWW.MANUFATURA.COM

MANUFATURA

Manufaktura, czyli kompleks kulturalno-rozrywkowo-handlowy mieszczący się w dawnej fabryce Izraela Poznańskiego już od niemal 20 lat przyciąga rzesze łodzian i turystów. Zrewitalizowane ceglane gmachy z przełomu XIX i XX wieku sąsiadują z nowoczesnymi przestrzeniami handlowymi i wspólnie tworzą wyjątkową atmosferę, której nie da się znaleźć w żadnym innym mieście.

Manufakturę najlepiej odkrywać w swoim ulubionym stylu - czy to poprzez poznawanie historycznych ciekawostek łódzkiego włókiennictwa, szukanie świetnej rozrywki z grupą znajomych czy shopping. W danym imperium Poznańskiego każdy znajdzie coś dla siebie!

wydawca:

Łódzka Organizacja Turystyczna
ul. Piotrkowska 28/2U 90-269 Łódź

Opracowanie: Angelika Zembrzuska
Foto: arch. ŁOT, UMŁ, Manufaktury

Łódzka Informacja Turystyczna

ul. Piotrkowska 28

tel. (+48) 42 208 81 81

(+48) 722 005 314

godziny otwarcia:

październik – kwiecień:

pn. - pt. 9 - 18, sb. 10 - 18, nd. 10 - 15

maj – wrzesień:

pn. - pt. 9 - 19, sb. 10 - 18, nd. 10 - 16

www.lodz.travel

facebook.com/lodz.travel

instagam.com/lodz.travel

WWW.LODZ.TRAVEL

9

ELEKTROWNIA

Powstała w 1912 roku i zapoczątkowała proces elektryfikacji fabryki. W 1928 roku w elektrowni działało ponad 30 kotłów produkujących parę do turbin. W drugiej połowie XX wieku, kiedy prąd płynął już z miejskiej sieci, budynek służył jako rozdzielnia elektryczna i punkt zmiękczenia wody technologicznej.

Do naszych czasów zachowała się nitowana suwnica z prowadnicą na żelbetonowych pilastrach. Obecnie gmach elektrowni zajmuje restauracja.

10

DRUKARNIA I WYKAŃCZALNIA TEKSTYLIÓW

Budynek został wzniesiony w 1891 r. jako trzykondygnacyjny z maszyną parową na dale i zbiornikiem na wodę na górze. W budynku odbywały się procesy wykańczania tkanin - gladzenie, drapanie i drukowanie oraz kontrole jakości. W najwyższej części obiektu znajdował się dział przygotowawczy drukarni.

Dziś, na wyższych kondygnacjach, mieści się Muzeum Fabryki, centrum rozrywki, Teatr Mały, multiplex kinowy, ścianka wspinaczkowa oraz biura, a na parterze restauracja.

Rynek
Włóknarek Łódzkich

Manufaktura

11

RYNEK WŁÓKNIAREK ŁÓDZKICH

Centralnym punktem Manufaktury jest Rynek Włóknarek Łódzkich. Plac, który rozpościera się pomiędzy historycznymi budynkami fabrycznymi i nowoczesną galerią handlową jest miejscem, w którym organizowane są imprezy masowe takie jak finał WOSP, Urodziny Łodzi, zlot Fiatów 126p czy pikniki niepodległościowe. Latem płytę Rynku wypełnia plaża, dzięki której w sercu miasta można odpocząć pod palmami i pograć w siatkówkę, a zimą wszystkich chęlnych gości największe otwarte lodowisko w Łodzi.

Plac upamiętnia łódzkie włóknarki, będące głównymi pracownikami zakładów tekstylnych w całym mieście. Często wykonując swoje obowiązki w złych warunkach i ponad siły zapewniały byt całym rodzinom i przyczyniały się do wzrostu fabrykanckich fortun a w szerszej perspektywie także rozwoju Łodzi. Na cześć wszystkich bezimiennych pracownic główny plac Manufaktury otrzymał imię Włóknarek Łódzkich.

12

PAROWOZOWNIA

Budynek starej parowozowni powstał w latach 1877-1878 i odbiega charakterem od pozostałych obiektów kompleksu. Pierwotnie uruchomiono tu odlewnię, gdzie wytwarzano części do maszyn, co pozwoliło Poznańskiemu uniezależnić się od zagranicznych dostawców. W czasach powojennych rozlewano tu do syfonów wodę pitną.

Obecnie w budynku mieści się największy w mieście sklep zoologiczny.

13

TKALNIA WYSOKA

Pod koniec XIX wieku moce produkcyjne najstarszej tkalni w fabrykach Poznańskiego były już na wyczerpaniu. Szybko zbudowana została kolejna tkalnia, z racji posiadania czterech pięter nazywana tkalnią wysoką. Była ona połączona tunelem z działem przygotowawczym ulokowanym w tkalni tzw. szedowej.

Obecnie obiekt jest siedzibą prestiżowego Muzeum Sztuki MS2, posiadającym w swej kolekcji unikatowe dzieła sztuki współczesnej.

14

DOMY ROBOTNICZE

Na przełomie XIX i XX wieku w fabrykach pracowało ponad 6000 ludzi. Dla większości z nich Poznański wybudował w sumie ponad 1000 mieszkań, których czynsz był potrącany z wypłaty pracowniczej. Warunki mieszkaniowe były trudne, choć niektóre, większe mieszkania były wyposażone w urządzenia wodociągowe i oświetlenie gazowe. Na ich przydział mogli liczyć jednak tylko urzędnicy fabryczni.

W pobliżu działała szkoła dla dzieci robotników, ambulatorium, przychodnia i szpital zakładowy.

15

STOŁÓWKA I DOM KULTURY

W przeszłości budynek służył jako stołówka i dom kultury dla pracowników imperium Poznańskiego. W okresie międzywojennym w obiekcie działał Teatr Popularny, po wojnie było tam kino Popularne, a w latach 90-tych pierwszy w Łodzi salon Bingo.

Choć znajduje się tu nowoczesny dyskont, to prace adaptacyjne zostały przeprowadzone pod ścisłym nadzorem konserwatora zabytków. Dzięki temu udało się odtworzyć dawny wygląd budynku. Odslonięta została mozaika na posadzce, zawieszono drewniane belki pod sufitem, a na ścianach można zobaczyć zdjęcia przedstawiające pracę w zakładach włókienniczych.

REWITALIZACJA

Współcześnie w Łodzi XIX-wieczne fabryki przeżywają swój renesans, dzięki zakrojonej na szeroką skalę projektowi rewitalizacji. Stare budynki odzyskują blask, zyskują nowe funkcje, stając się centrami życia kulturalnego i rozrywkowego.

Manufaktura jest prekursorem i modelowym przykładem łódzkiej rewitalizacji. W 2006 r., kiedy otworzono kompleks, była ona największym tego typu projektem w Europie. Przez trzy lata prac budowlanych w odrestaurowanie zabytkowych budynków zaangażowanych było ponad 2,5 tysiąca pracowników. Odnowiono w sumie 90 000 m² zabytkowych wnętrz, posadzono 600 drzewek. Cała inwestycja pochłonęła ok. 200 mln euro.

Manufaktura to połączenie kultury, rozrywki, gastronomii oraz handlu. W jej otoczeniu znajdują się trzy muzea: Muzeum Miasta Łodzi, Muzeum Sztuki MS2 oraz Muzeum Fabryki. Na rzędnych rozrywki czekają kino, Experimentarium czy Teatr Mały. Dla aktywnych swoje progi otwiera studio tańca, ścianka wspinaczkowa, klub bilardowy, kregielnia czy centrum gier laserowych. Nierozzerwalną częścią kompleksu jest nowoczesna galeria handlowa, mieszcząca ponad 240 sklepów najlepszych marek.

ŁÓDŹ

MANUFATURA

MANUFATURA

MANUFATURA

ms²

WWW.LODZ.TRAVEL

IMPERIUM I. POZNAŃSKIEGO-MANUFATURA

PL

SPACER ŚLADAMI DAWNEGO IMPERIUM WŁOKIENNICZEGO

Dawny huk maszyn fabrycznych ucichł bezpowrotnie, ale został zastąpiony gwarem kawiarzanych rozmów, muzyką i śmiechem dzieci. Stara fabryka przebudziła się stając się miejscem spotkań, spędzania czasu w atrakcyjnej przestrzeni łączącej historię i tożsamość miasta z nowoczesnością.

Manufakturę tworzy zwarty kompleks 13 historycznych budynków oraz nowo wybudowanego centrum handlowego obejmujący powierzchnię 27 hektarów, czyli w przybliżeniu 38 boisk piłkarskich.

OD SNU O ZIEMI OBIECANEJ DO PERŁY PRZEMYSŁOWEGO DZIEDZICTWA

Pod koniec XIX w. w miejscu, gdzie dziś mieści się Manufaktura, działała wielka fabryka włókiennicza, jedna z największych w Królestwie Polskim.

Jej historia rozpoczęła się w 1835 roku, kiedy z Aleksandrową do Łodzi przeniosła się rodzina Kalmana Poznańskiego. Jego potomek - Izrael Kalmanowicz Poznański szybko rozpoczął swoją fabrykancką karierę. Już w 1872 r. rozpoczęła pracę pierwsza tkalnia mechaniczna a z roku na rok fabryka rozrastała się o kolejne obiekty: tkalnie, bielnik, wykańczalnie, przedziałnię czy własną gazownię i remizę strażacką. Niedługo po rozwinięciu fabryki majętny przemysłowiec rozpoczął budowę okazałej rezydencji pałacowej. Dziś jest to jeden z najbardziej rozpoznawalnych łódzkich zabytków. U schyłku życia Poznański, ze swym majątkiem szacowanym na 11 000 000 rubli, zaliczany był do grona najzamożniejszych przemysłowców Królestwa.

W czasie I wojny światowej i w międzywojniu przyszedł okres niepowodzeń finansowych Towarzystwa Akcyjnego Zakładów Bawełnianych I.K. Poznańskiego. Ostatecznie zadłużona w bankach rodzina straciła pozycję kierowniczą w spółce i rozjechała się po całym świecie.

Nowy etap w życiu fabryki nastąpił po II wojnie światowej. Znacjonalizowane Zakłady Przemysłu Bawełnianego im. Juliana Marchlewskiego, następnie przemianowane na „Polifex” przez kilka dekad wspótworzyły legendę włókienniczej Łodzi, dając mieszkańcom miasta tysiące miejsc pracy.

Lata 90-te i czas transformacji ustrojowej przyniosły liczne bankructwa. Kryzys nie ominął zakładów przy Ogrodowej. Postawiony w stan likwidacji kompleks niszczał przez kilka lat, aż u progu nowego wieku pojawiła się nowa wielka wizja, by w niezwykłą przestrzeń postindustrialną tchnąć nowe życie. W ten sposób rozpoczęło się bezprecedensowe, największe w kraju przedsięwzięcie rewitalizacyjne.

Dziś odnowiona, tętniąca życiem Manufaktura jest bardzo ważnym punktem na turystycznej, kulturalnej i handlowej mapie Łodzi.

1 BRAMA FABRYCZNA

Charakterystycznym elementem Manufaktury jest potężna brama fabryczna prowadząca do tekstylnego królestwa Poznańskiego. Zbudowana w latach 1878-80, wkomponowana jest w ciąg ogrodzenia i podkreśla monumentalny charakter obiektów. Cegły, z których Poznański budował fabrykę i bramę, pochodziły z jego prywatnej cegielni i sygnowane były inicjałami IKP lub IP. Przy bramie połowa z nich posiada taką sygnaturę a inne oryginalne egzemplarze można obejrzeć w Muzeum Fabryki znajdującym się na terenie kompleksu.

2 BUDYNEK BIUROWY

Między bramą i pałacem znajduje się budynek mieszczący za czasów Poznańskiego biura dyrekcji zakładu. Jest on połączony wewnętrznie z pałacem fabrykanta, a obecny kształt uzyskał dzięki przebudowie w latach 1899-1907. Na parterze budynku zachowały się oryginalne wnętrza biurowe. Mimo, że kantor pełnił typowo użytkową rolę, wewnątrz niepozbawione jest pięknych polichromii, typowych dla mieszczańskich kamienic czy rezydencji arystokracji, a ściany pierwotnie wyłożone były tapetami. Niegdyś to właśnie w tym obiekcie zapadały najważniejsze decyzje dotyczące pracującej po sąsiedzku fabryki włókienniczej.

3 PRZĘDZALNIA

Przędzalnia to największy obiekt w kompleksie Poznańskiego, nawiązujący architekturą do średniowiecznych budowli obronnych. Gmach mieścił nawet 80 tysięcy wrzecion! Długość tego budynku jest porównywalna z Wieżą Eiffla, gdyby tę położyć poziomo, a kubatura ze stałkiem pasażerskim typu SS Norway. W 1974 roku przedziałnia odegrała rolę w scenografii filmu A. Wajdy „Ziemia Obiecana”.

Współcześnie mieści się tu ekskluzywny hotel Vienna House by Wyndham Andel's Lodz.

4 PAŁAC RODZINY POZNAŃSKICH

Jest to największy pałac fabrykancki w Łodzi i jeden z największych w Polsce. Jego ogrom i splendor miał przyciągnąć wszystko, co do tej pory zostało w mieście zbudowane. Legenda głosi, że Poznański na pytanie architekta w jakim stylu chciałby mieć zbudowany swój pałac, odpowiedział, że jego stać na wszystkie style.

Obecnie w pałacu ma swoją siedzibę Muzeum Miasta Łodzi (patrz ulotka „Pałac rodziny Poznańskich”).

5 TKALNIA NISKA

Pierwszym obiektem wzniesionym przez Izraela Poznańskiego w 1872 r. była parterowa tkalnia z 200 krosnami mechanicznymi sprowadzonymi z Anglii. Zaledwie rok później krosien było już dwa razy więcej, a w ciągu następnych kilku lat wartość produkcji rocznej wynosiła 412 tys. rubli. Pod koniec XIX wieku w całej fabryce działało już 2266 krosien!

Współcześnie ulokowane są tutaj restauracje i sklepy, oraz kasyno.

6 KANTOR TECHNICZNY I LABORATORIUM FABRYCZNE

Budynek powstał w 1890 roku w okresie realizacji największych inwestycji Poznańskiego służących rozbudowie zakładu.

Dzisiaj mieści się w nim restauracja.

7 STRAŻ POŻARNA

Wielkie kompleksy łódzkich fabryk posiadały zakładowe remizy strażackie. Nie inaczej było u Poznańskiego. Wieża i taras budynku służyły do suszenia węży strażackich. Niegdyś, pomiędzy budynkami straży i kantorem ulokowane były garaże. Pod koniec XIX wieku oddział składał się z 2 brandmistrzów, 36 pracowników i 60 ochotników. Wyposażenie obejmowało pompy parowe i ręczne, beczki, drabiny i 14 wozów.

Dzisiaj mieści się tutaj kawiarnia.

8 BIELNIK I APRETURA

Obiekty zbudowane w 1891 roku, w których miały miejsce końcowe etapy w procesie przetwarzania bawełny. Apretura doprowadzała do uszlachetnienia wyglądu i polepszenia chwytu tkaniny, dzięki czemu nie tylko lepiej wyglądała, ale była mocniejsza i bardziej elastyczna.

Obecnie znajduje się tutaj kępielnia.

ATRAKcje W POBLIŻU

- 16 OGRODOWA 22 KOŚCIÓŁ ŚW. JÓZEFA
- 17 PLAC WOŚP SERCE WIELKIEJ ORKIESTRY ŚWIĄTECZNEJ POMOCY
- 18 STARY RYNEK STARE MIASTO PARK STAROMIEJSKI
- 19 OGRODOWA 43 CMENARZ STARY

